

Dr. Kolláth György

A testületi megosztottságot nem számítva, színvonalban a „súlyomi” idöket idézi az Alkotmánybíróság (AB) 2005. november 12-i ülésén 7:3 arányban hozott döntése a művi meddővé tétel egészségügyi törvényi feltételeiről /made by Kukorelli István/. Eddig a családtervezési célból kért, ill. elvégzett sterilizáció (mütét) két objektív feltétele a 35 betöltött életév, ill. a három vérszerinti gyermek megléte volt. A szabály a 2006. július 1-étől hatályos megsemmisítés után bizonyosan más: valószínűleg könnyebb, belátóbb lesz.

Cím
Nem meddő jogi vita
Dátum
2005.11.15.

Egyes kommentárok feltűnően liberális szellemiséget látnak a döntésben. Vitatom a lekezelő jelzőt. Jómagam - annak szemléltetésére, hogy a „kilótt” mérték csakugyan rossz volt - statisztikusi példával érvelnék. A prof. monológja a diákok előtt így szölt: unokám 5 éves, én 65 vagyok, az anyyi, mint 70, igazságosan megfelevezve 35, mégsem férfi egyikünk sem. Sokszor nem korrekt dolog középarányost törvénybe merevíteni. Azután, mi köze van az - elvileg ideológiailag semleges, szakpolitikailag pedig változó - állami közhatalomnak ahhoz, hogy hány gyerek után lehet, netán kell leállni.

Ha az állam kompetens ennek eldöntésében, akkor a születésszabályozás lehet durva technika is: mondjuk a piros sarokban az ázsiai két téglás módszer, a kékben Ceausescu Nagy-Románia rémálma. Akkor az állami-politikai célt néprétegeket semmibe véve, diszkriminálva is sikerre lehet vinni, mint erre utalnak is az AB-döntés miatt különvéleményben aggódók. Szerintem nincs igazuk: éppen azért kell korrekt törvényi szabályozás, hogy útját lehessen állni az abszurd, kényszerű vagy másként embertelen próbálkozásoknak. Adott ui. a fair, törvényes út, ott tessék sétálni. Jogállamban a cél nem szentesíti az eszközt, és arra hivatkozva sem lehet drákói megszorítást, múlt századi status quo-t követelni, hogy különben visszaélnék az engedménnyel. Mellesleg és közismerten a „három a magyar igazság” tétele nem alkotmányos fundamentum.

A nem kíván terhesség megakadályozásának egészségügyi indoka is lehet. Az AB döntése nem erről szöli. Esetünk, a „mütéti” családtervezés nem téma a vétőképtelen kiskorúaknál, majd a „veszély” magától megszűnik a matuzsálemi korban. A krisztusi kor tájékán azonban több személy, illetve család méltányolható igénye volna, hogy a fogamzástgátlás más, %-ban mérve szintén kockázatos módját kiváltsák ilyen mütéttel. Emberi jogi tekintetben tökéletes vízváltó ez, ti. hol a hangsúly: „a szabad, tájékozott és felelősségteljes döntésre képes ember saját teste és sorsa feletti rendelkezési jogán”, avagy az állam „indokolatlan paternalizmusán” (az idézett részek a határozatból valók). Az AB merete az előbbire tenni a hangsúlyt. Emiatt érdemel a döntés európai léptékben is, megint (!) alapos figyelmet.

Paternalista rezsimekben mindenről az állam dönt: a spéci orvosi beavatkozásról is. Ő mindenki más helyett tudja, sőt jobban tudja, őhöz kell igazodni az egyéni jogoknak, nem pedig fordítva. Nota bene: ott arról van szö, hogy az egyik, a hatalomban lévő ember(csoport) elő-ítéletet mond a többiek érdeke, kérése, joga felett. /Hajszálpontosan ilyen alkotmányos dilemma jelentkezett, az ún. vasectomia-perben a rendszerváltozásunk hajnalán: elég-e az alkotmányra jogot alapítani, és tényleg tilos-e megoperálni azt, aki kéri, bár nem beteg?!/

Az emberi jogokat betartó, a személy méltóságát, önrendelkezését tisztelő rendszer e speciális mütétet sem korlátlaná, sem túlzottan korlátozottá nem teszi: nem teheti sem szabadossá, sem kötelezővé. Az AB nem tett mást, mint kijelölte azokat az elveket és kereteket, amelyek e téren a parlamentnek egy új törvényben tiszteletben kell tartania.

Dr. Kolláth György

A demokratikus jogállamot életvédelmi kötelezettség terheli. Indokolt, hogy az egészségügyi törvény szabályozza - az általános személyiségi jogként értelmezett emberi méltóság jogának részeként - az önrendelkezést a sterilizációs műtét feltételeinek a tekintetében is. Feltételek lehetnek, csak azok az alkotmány sáncain belül foglaljanak helyet. Meglátásom szerint igaza van az AB-nek abban, hogy alkotmányos alapjog csakis az alkotmány 8. §-ának valós tartalmát kifejező és védő „teszt” betartásával szabályozható. Esetünkben az AB vizsgálta, hogy a törvényi korlátozás megfelel-e az „alkalmasság, szükségesség, arányosság” kritériumainak. Megállapította, hogy itt a szabályozás ugyan szükséges volt, de a korlátozás mértéke aránytalannak bizonyult.

Pikáns eleme az AB-határozatnak a kifogásolt rendelkezés népesedéspolitikai indokainak szembesítése az alkotmányosság követelményeivel. A népesedéspolitika szakpolitika, s mint ilyen az AB szerint is: „a hátrányos folyamatok megállítása legitim jogalkotói cél” lehet, ám az sem írhatja felül az alkotmányos alapjogi védelem rendszerét. Ez igaz. Ízlésem szerint a testület ennél kicsit tovább ment, kijelentve: „A fogamzás adminisztratív korlátozásával nem az élve születések, hanem a terhesség-megszakítások száma növekszik”. Talán így van, talán nincs így (valószínűleg: is-is). Ám ez szakmai-tudományos-politikai érvelés, elméleti dekázás dolga, amiben az AB – nem lévén felsőház – közjogi erővel nem vesz részt. Az alkotmány 70/G. § (2) bekezdés ezt mondja: „tudományos igazságok kérdésében dönteni, kutatások tudományos értékét megállapítani kizárólag a tudomány művelői jogosultak” – az után, hogy az aranybullás talár a szekrénybe került.